

LV

LV

LV

EIROPAS KOMISIJA

Briselē, 31.3.2010
COM(2010)127 galīgā redakcija

.

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS PADOMEI UN EIROPAS PARLAMENTAM

**ES politikas programma jaunattīstības valstu atbalstīšanai, risinot ar pārtikas
nodrošinājumu saistītās problēmas**

SEC(2010)379

1. PAMATOJUMS

Pēdējos gados ir palielinājies bads un nepietiekams uzturs; tiek uzskatīts, ka 2010. gadā vairāk kā 1 miljards iedzīvotāju nav nodrošināti ar pārtiku. Pārtikas nenodrošinātība ietekmē cilvēku attīstību, sociālo un politisko stabilitāti, kā arī progresu Tūkstošgades attīstības mērķu (TAM) sasniegšanā. Nestabilas valstis īpaši saskaras ar lielām grūtībām TAM 1. mērķa – izskaust galēju nabadzību un badu – sasniegšanā.

Strauji pieaugošās pārtikas cenas pasaules tirgos 2007.–2008. gadā rosināja pārdomāt vispārējo nodrošinājumu ar pārtiku. Tika izveidota Apvienoto Nāciju Organizācijas (ANO) Augsta līmeņa darba grupa (*HLTF*) pārtikas vispārējā nodrošinājuma krīzes jautājumā, lai uzlabotu saskaņošanu ANO ietvaros; tika uzsākta lauksaimniecības, pārtikas nodrošinājuma un uztura globālā partnerība (*GPAFSN*) un 2009. gadā G8 vadītāji augstākā līmeņa sanāksmē L'Akvilā vienojās par visaptverošu programmu pārtikas nodrošinājuma jomā.

Eiropas Savienība (ES) uz pieaugošajām pārtikas nodrošinājuma problēmām reaģēja ar papildu Pārtikas mehānismu¹ 1 miljarda euro apmērā kā pagaidu pasākumu, lai atbalstītu vissmagāk skartās jaunattīstības valstis. ES un tās dalībvalstis gan finansiāli, gan politiski gadiem ilgi ir bijušas un joprojām ir vissvarīgākās un uzticamākās dalībnieces pasaules pārtikas nodrošinājuma jomā.

Ņemot vērā nesenos notikumus un nākotnes problēmas, ir vajadzīga jauna kopējā politika pārtikas nodrošinājuma jomā, kas vēl vairāk nostiprina ES vadošo lomu vispārējā pārtikas nodrošinājuma darba kārtībā, un jāuzlabo ES palīdzības efektivitāte atbilstīgi Lisabonas līgumam², "ES 2020" iniciatīvai³ un Eiropas konsensam par attīstību⁴. Nākotnes problēmas pārtikas nodrošinājuma jomā ietver iedzīvotāju skaita pieaugumu, spiedienu uz dabas resursiem un ekosistēmas pakalpojumiem, kā arī klimata pārmaiņu negatīvo ietekmi uz lauksaimniecību, kas skars audzēšanas apstākļus un padarīs adaptācijas pasākumus par nepieciešamību. Turklāt vispārējā politikā ir jāiekļauj pārtikas nodrošinājuma pašreizējās darba kārtības galvenie jautājumi, piemēram, uzturs, cenu nestabilitāte, sociālās aizsardzība un drošības tīkli, biodegviela, pārtikas nekaitīgums, pētniecība un inovācija, liela mēroga zemes iepirkumi un jēdziens "tiesības uz pārtiku"⁵.

Šā paziņojuma mērķis ir ES un tās dalībvalstīm sniegt kopējo politiku cīņai pret badu un nepietiekamu uzturu pasaulē, tādējādi dodot ieguldījumu TAM 1. mērķa sasniegšanā. Tas atbilst citiem tematiskajiem dokumentiem (par izglītību, veselību, dzimumu un nodokļu pārvaldību) un 2010. gada pavasara Attīstības paketei, kuros ir izklāstīta ES nostāja 2010. gada septembra ANO Augsta līmeņa sanāksmei par TAM. Šo paziņojumu papildina paziņojums par humāno pārtikas atbalstu⁶, kurā uzmanība pievērsta ārkārtas situācijām un pasākumiem pēc ārkārtas situācijām.

¹ Progresā ziņojumu skatīt COM(2010)81.

² 210. pants.

³ COM(2010) 2020.

⁴ 2006/C 46/01.

⁵ ANO Pakts par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām (1966./1976.), 11. pants.

⁶ COM(2010) 126.

2. VISAPTVEROŠA PIEEJA PĀRTIKAS NODROŠINĀJUMAM

Ierosinātā politika risina pārtikas nodrošinājuma problēmas jaunattīstības valstīs gan laukos, gan pilsētās visos četros starptautiski atzītajos pīlāros⁷: 1) palielinot pārtikas pieejamību; 2) uzlabojot piekļuvi pārtikai; 3) uzlabojot pārtikas patēriņa uzturvērtības adekvātumu; un 4) uzlabojot krīzes novēršanu un pārvarēšanu. Tās pamatā ir Romas principi par pārtikas nodrošinājumu⁸. Jo īpaši tajā atzīts, ka pārtikas nodrošinājuma stratēģijas ir jāizstrādā valstīm un tām ir jābūt piemērotām konkrētām valstīm, sīkāk izstrādājot atbilstīgu līdzsvaru starp atbalstu valsts ražošanai un pārtikas vajadzību apmierināšanu tirdzniecības ceļā.

Progress pārtikas nodrošinājuma jomā un TAM 1. mērķa sasniegšanā ģeogrāfiski un dažādās iedzīvotāju grupās nav bijis viendabīgs. Kaut gan pārtikas nodrošinājuma problēmas pastāv visā pasaulē, lielākais progress joprojām ir jāpanāk Āfrikā un nestabilās valstīs. Saskaņā ar 2009. gada ziņojumu par TAM⁹ to iedzīvotāju īpatsvars Āfrikā uz dienvidiem no Sahāras, kas nesaņem pietiekamu uzturu, samazinājās no 32 % (1990.–1992. gads) līdz 29 % 2008. gadā. Salīdzinošie skaitļi attiecībā uz Dienvidāziju – reģionu ar otro lielāko nepietiekama uztura līmeni – bija attiecīgi 24 % un 21 %¹⁰. Turklāt jaunākie dati par nestabilām valstīm liecina, ka nepietiekama uztura līmenis sasniedz 31,4 % salīdzinājumā ar 14,5 % stabilās valstīs. Lai gan nepietiekams uzturs joprojām ir galvenokārt laukiem raksturīga parādība, urbanizācija nozīmē to, ka ilgtermiņā pārtikas nenodrošinātība visticamāk kļūs par lielāku problēmu pilsētās.

ES pasākumos prioritāte jāpiešķir tām valstīm ar nepietiekamu pārtikas nodrošinājumu, kas ir vistālāk no TAM 1. mērķa sasniegšanas, jo īpaši Āfrikā, kā arī Dienvidāzijā un citviet (piem., Bangladešā, Kambodžā, Haiti, Nepālā, Austrumtimorā)¹¹. Ņemot vērā arī to saistīto TAM būtību, kuru sasniegšanā nav panākumu, īpašs ieguldījums būs vajadzīgs attiecībā uz sievietēm¹².

Turklāt pierādījumi¹³ liecina, ka ieguldījumi sīksaimniecību jomā nabadzības samazināšanas un izaugsmes ziņā dod vislielāko atdevi. Tādējādi šajā jaunajā ES politikā galvenā uzmanība pievērsta sīksaimniecību īpašnieku ienākumu un neaizsargāto kopienu noturības uzlabošanai, atbalstot to valstu apņēmību, kas savos attīstības centienos prioritāti piešķir lauksaimniecībai un pārtikas nodrošinājumam.

2.1. Pārtikas pieejamības palielināšana

Tiek lēsts, ka pasaules iedzīvotāju skaits līdz 2050. gadam sasniegs 9 miljardus, un, mainoties ēšanas ieradumiem un palielinoties ienākumiem, pieprasījums pēc pārtikas, iespējams, palielināsies par 70 %¹⁴. Tam nepieciešams paātrināts lauksaimniecības ražošanas pieaugums, tostarp valstīs, kurās iedzīvotāju skaits pieaug visātrāk. Daudzās šādās valstīs dabas resursu

⁷ Pārtikas un lauksaimniecības organizācija (FAO). 1996. gada Romas deklarācija par pārtikas nodrošinājumu pasaulē un Pasaules Pārtikas organizācijas augstākā līmeņa sanāksmes rīcības plāns.

⁸ Pasaules augstākā līmeņa sanāksmes par nodrošinātību ar pārtiku deklarācija, 2009. gads.

⁹ ANO, 2009. gada Ziņojums par Tūkstošgades attīstības mērķiem.

¹⁰ Absolūtos skaitļos vairāk nekā puse no pasaules iedzīvotājiem, kas nesaņem pietiekamu uzturu (642 miljoni 2009. gadā), dzīvo Āzijā un Klusā okeāna valstīs; proporcionāli Āfrikā skaitļi ir ievērojami lielāki, jo progress pēdējos desmit gados ir bijis mazāk izteikts.

¹¹ ANO statistiku par progresu TAM sasniegšanā skatīt www.devinfo.info/mdginfo2009/.

¹² Skatīt arī SEC(2010) 265.

¹³ Pasaules Banka – Pasaules attīstības ziņojums – 2008. gads.

¹⁴ FAO 2009. *How to feed the world in 2050*.

ierobežojumi, kurus saasina klimata pārmaiņas, rada arvien lielāku vajadzību pēc šo resursu efektīvāka izmantojuma.

Vairums pasaules nabadzīgo un badā esošo cilvēku dzīvo lauku apgabalos, kur lauksaimniecība, tostarp labības audzēšana, lopkopība, zvejniecība un mežsaimniecība, ir galvenā tautsaimniecības nodarbe. Dominē maza mēroga lauksaimniecība: aptuveni 85 % lauksaimnieku jaunattīstības valstīs ražo, izmantojot mazāk nekā 2 hektārus zemes. Jauktas labības audzēšanas/lopkopības sīksaimniecību sistēmas saražo aptuveni pusi no pasaules pārtikas¹⁵. Tāpēc ilgtspējīgai, maza mēroga pārtikas ražošanai būtu jābūt ES palīdzības uzmanības centrā, lai palielinātu pārtikas pieejamību jaunattīstības valstīs. Tam ir dažāda ietekme – uzlabojas lauku ražotāju ienākumi un elastīgums, pārtika kļūst pieejama patērētājiem un saglabājas vai uzlabojas vides kvalitāte. Atbalstot maza mēroga lauksaimniecību, ES palīdzībā par prioritāti jāizvirza intensifikācijas pieejas, kas ir ilgtspējīgas un ekoloģiski efektīvas, ievērojot lauksaimniecības dažādās funkcijas. Tas cita starpā nozīmē lauksaimniecības ieguldījumu optimizēšanu, kaitēkļu integrētu apkaršanu, uzlabotu augsnes un ūdens apsaimniekošanu, un pret nelabvēlīgiem apstākļiem noturīgas labības kultūras¹⁶. Lai šī pieeja būtu veiksmīga, ražošana jāskata pievienotās vērtības ķēdes kontekstā ar pienācīgu piekļuvi finansējumam, pārstrādei un tirgiem, kuros svarīga loma var būt maziem un vidējiem uzņēmumiem un lauku mikrofinansēšanai. Labvēlīgos apstākļos publiskā un privātā sektora partnerībām var būt svarīga loma lauksaimniecības ražīguma veicināšanā. ES un tās dalībvalstīm ir jāatbalsta arī tādas iniciatīvas, kas samazina zaudējumus pēc ražas novākšanas, uzlabo uzglabāšanas kapacitāti un risina pārtikas nekaitīguma un dzīvnieku veselības problēmas.

Droša piekļuve zemei un nodrošinātas īpašumtiesības un lietošanas tiesības uz zemi ir priekšnoteikums sīksaimniecību īpašnieku augstākam ražīgumam. Efektīva valsts zemes politika un tiesību akti ir būtiski, un prasa, lai valdības veic prioritārus pasākumus attiecībā uz zemi. Ja valstis izstrādā politiku lauksaimniecības, zemes un biodegvielas jomā, ES un tās dalībvalstīm ir jāpropagandē, lai šī politika risinātu problēmas, kas saistītas ar pārtikas pieejamību un piekļuvi tai, un stimulētu sīksaimniecību īpašnieku integrāciju ražošanas ķēdēs.

Turklāt ieguldītājiem, uzņēmējām valstīm un citām ieinteresētajām personām jāvadās pēc starptautiski atzītiem principiem, lai veiktu tādus ieguldījumus lauksaimniecībā, kas atbilst cilvēktiesībām, ņem vērā iztikas līdzekļus un resursus. ES un tās dalībvalstīm ir jāatbalsta starptautiski atzītu principu izstrāde attiecībā uz atbildīgiem ieguldījumiem lauksaimniecībā izmantojamā zemē, par pamatu izmantojot pašreizējās Zemes politikas pamatnostādnes¹⁷. Āfrikā tiks atbalstīta 2009. gada Zemes politikas pamatnostādņu¹⁸ īstenošana. Partnervalstu valdības, zemnieku organizācijas un citas ieinteresētās personas tiks rosinātas izdarīt apzinātu izvēli, kas nodrošinās ārvalstu ieguldījumu ilgtspēju, lai valstij maksimāli palielinātu sociālos, ekonomikas un vides ieguvumus.

Pārtikas pieejamības palielināšana nozīmē vairāk tādas pētniecības un inovācijas publiskajā telpā, kuru virza pieprasījums, veltot pietiekamu uzmanību tradicionālajām zināšanām un

¹⁵ *Science*, 2010. gada 12. februāris, 822.-825. lpp.

¹⁶ *International Assessment of Agricultural Knowledge, Science and Technology for Development*, 2009. gads.

¹⁷ Tostarp 2004. gada ES pamatnostādnes par atbalstu zemes politikas izstrādei un zemes politikas reformu procesiem jaunattīstības valstīs.

¹⁸ *AU/ADB/ECA, Framework and Guidelines on Land Policy in Africa*, ko atbalsta Āfrikas Savienības 2009. gada jūlija augstākā līmeņa sanāksme.

dažādotām pārtikas kultūrām (tostarp vietējiem paveidiem) un nodrošinot, ka inovācijas ir pieejamas lauksaimniekiem un tās ir piemērotas viņu vajadzībām. ES un tās dalībvalstīm jāatbalsta pētniecība un inovācija, kas dod nepārprotamu labumu sīksaimniecību īpašniekiem, tostarp stiprinot piemērošanos klimata pārmaiņām un uzlabojot noturību pret problēmām, sausumu un plūdiem, vienlaikus saglabājot pārtikas kultūru un to paveidu plašu bioloģisko daudzveidību un piekļuvi tiem. Atbalstā jāņem vērā saņēmējvalstu paustās vajadzības un problēmas, pamatojoties uz to, ka šīm valstīm ir pieejama objektīva informācija par jebkādas jaunas tehnoloģijas priekšrocībām un risku, kā arī pareizs valstu normatīvais regulējums un spēja to ieviest. Ir jāatbalsta arī tādi intelektuālā īpašuma režīmi, kas maksimāli palielina nabadzīgo lauksaimnieku piekļuvi jaunām tehnoloģijām un ieguldījumiem. Turklāt sinerģija starp piemērošanos klimata pārmaiņām un to mazināšanu ir jāpēta vienlaikus ar stimulu struktūru izstrādi, piemēram, sasaistot lauksaimniecību ar oglekļa emisiju tirgu.

Starptautiskā tirdzniecība var būtiski veicināt pārtikas pieejamību, palielinot tās apjomu un paplašinot pārtikas dažādību tirgū. Pārtikas pieejamību var uzlabot arī, reģionālā līmenī integrējot lauksaimniecības un pārtikas tirgus, atvieglojot tirdzniecības plūsmas no tiem apgabaliem, kur pārtika paliek pāri, uz tiem apgabaliem, kur tās pietrūkst. ES un tās dalībvalstīm ir jāatbalsta politikas, normu un noteikumu standartizācija un saskaņošana tā, lai radītu reģionāli integrētu lauksaimniecības politiku. Turklāt ES un tās dalībvalstis atzīst, ka, ņemot vērā pārtikas nodrošinājuma problēmas – neatkarīgi no tā, vai tās būtu valsts vai reģionālā līmenī, – jaunattīstības valstis var izmantot pašreizējo tirdzniecības politikas telpu, tostarp izmantojot robežu pasākumus. Mērķim būtu jābūt ilgtspējīgas lauksaimniecības pārtikas ķēdes veidošanai.

2.2. Piekļuves pārtikai uzlabošana

Piekļuve pārtikai jāuzlabo, galvenokārt uzlabojot nodarbinātību un ienākumu gūšanas iespējas gan laukos, gan pilsētās, tostarp izmantojot dažādošanu un tirdzniecību, tādējādi padarot pārtiku lētāku lielākam skaitam cilvēku. Tas jāpapildina ar sociālo pabalstu mehānismiem. ES un tās dalībvalstīm ir jāpalīdz partnervalstīm sociālo mehānismu veidošanā un izmantošanā, lai atbalstītu neaizsargātās iedzīvotāju grupas, jo īpaši sievietes. Pieredze ar veiksmīgiem mehānismiem tiks izplatīta un darbības sistēmas tiks atbalstītas. Pienācīga uzmanība tiks veltīta stratēģijām tam, kā izkļūt no drošības tīkliem. Mehānismiem būs jābūt efektīviem, lētiem un elastīgiem, lai varētu tos ātri paplašināt krīzes gadījumā. Tajos parasti būtu jāietver būtiska ar uzturu saistīta dimensija, īpaši palīdzot tiem, attiecībā uz kuriem pienācīgs uzturs pozitīvi ietekmēs TAM 4. mērķa (bērnu mirstības samazināšana) un 5. mērķa (mātes veselības uzlabošana) sasniegšanu.

Lauku apgabalos nodarbinātību varētu radīt, izmantojot agropārstrādi galvenokārt mazos un vidējos uzņēmumos, veicinot to ar uzlabotu piekļuvi finanšu pakalpojumiem. Turklāt drošības tīklus laukos¹⁹ varētu veidot tām neaizsargātajām mājsaimniecībām, kas spēj nodrošināt darbaspēku. Produktīvi drošības tīkli radīs divējādu labumu – uzlabos lauku ražošanas apstākļus un tiešu piekļuvi pārtikai.

Kopumā piekļuvi pārtikai var uzlabot, piemērojot pieeju “tiesības uz pārtiku”, kā izklāstīts *Brīvprātīgi piemērojamās pamatnostādņēs par atbalstu tiesību uz pārtiku progresīvai īstenošanai nacionālā pārtikas nodrošinājuma kontekstā*²⁰. ES un tās dalībvalstīm jāatbalsta šīs pieejas turpmāka piemērošana jaunattīstības valstīs, tostarp politiskais un tiesiskais

¹⁹ Tostarp "produktīvos" tīklus, kas izmanto darbaspēku lauku infrastruktūras veidošanai vai uzturēšanai.
²⁰ FAO Padome pieņēma 2004. gadā.

regulējums, kura pamatā ir “tiesības uz pārtiku”. Tas nozīmē atbalstīt stratēģijas, kas risina bada pamatcēloņus un veicina marginalizēto grupu iespējas, izstrādājot, īstenojot un uzraugot valstu programmas, kā arī izveidojot un stiprinot problēmu risināšanas mehānismus.

2.3. Pārtikas patēriņa uzturvērtības adekvātuma uzlabošana

Tiek lēsts, ka nepietiekama uztura dēļ katru gadu mirst 3,5 miljoni māšu un bērnu²¹, un bērniem, kas jaunāki par pieciem gadiem, tas ir cēlonis vienai trešdaļai slimību. Vitamīnu un minerālvielu trūkums²² visā pasaulē ietekmē līdz pat diviem miljardiem iedzīvotāju. Nepietiekams uzturs vislielāko ietekmi rada grūtniecības laikā un bērna dzīves pirmajos divos gados, un tā ietekme uz fizisko un kognitīvo attīstību nereti ir neatgriezeniska. Par prioritāti jāizvirza iejaukšanās ar mērķi palīdzēt grūtniecēm un sievietēm zīdīšanas periodā, kā arī bērniem, kas jaunāki par pieciem gadiem (ar īpašu uzsvāru uz tiem, kas jaunāki par diviem gadiem)²³.

ES un tās dalībvalstīm jāatbalsta uztura politikas un stratēģiju formulēšana, uztura mācības, izglītība un koordinācijas mehānismu izveide starp lauksaimniecības, veselības, izglītības un sociālās aizsardzības nozarēm. Turpmākās lauksaimniecības programmās jāiekļauj uztura dimensija. Tas varētu nozīmēt sīksaimniecību lauksaimniecības dažādošanas stiprināšanu, ar mikrouzturvielām bagātas pārtikas ražošanas, jo īpaši vietējo pārtikas kultūru un sugu, veicināšanu, ar uzturu saistītu rezultātu uzraudzību un/vai tādas pētniecības atbalstīšanu lauksaimniecības jomā, kas tiek veikta, ņemot vērā uztura nozīmi.

Uztura integrēšanai valsts pārtikas nodrošinājuma stratēģijā un programmās vitāli svarīga ir politiskā vadība un daudzozaru koordinācija valsts līmenī, kā rezultātā tiek veikti integrēti daudzozaru pasākumi. ES un tās dalībvalstīm ir jāveicina saiknes ar valstu veselības stratēģijām, kurās ietverti ar uzturu saistīti pamatpakalpojumi, un uztura stāvokļa uzraudzība iedzīvotāju vidū.

2.4 Krīzes novēršanas un pārvarēšanas spēju uzlabošana

Lauku ražotājiem un lauku kopienām jāspēj pretoties ar pārtiku saistītu krīžu ietekmei. Lai gan īstermiņa krīžu risinājumiem bieži vien ir jāizmanto *ad hoc* humānās palīdzības instrumenti, ir jāveido citi mehānismi un kapacitāte, lai samazinātu krīžu rašanās risku un pārvarētu to radītās sekas. Cieša saikne starp humānās un attīstības jomas dalībniekiem un instrumentiem ir būtiska, un tā ir jāveicina, izmantojot Neatliekamās palīdzības, rehabilitācijas un attīstības sasaistes (*LRRD*) principus.

ES un tās dalībvalstīm ir jāpastiprina centieni atbalstīt reģionālo integrāciju jaunattīstības valstīs, jo ciešāka reģionālā integrācija ir vēl viens līdzeklis ekonomikas, politisko un pārtikas nodrošinājuma krīžu novēršanai un šādu krīžu seku mazināšanai.

Valstu vai reģionālās agrās brīdināšanas sistēmas, kas spēj paredzēt nenovēršamas katastrofas, ir jānostiprina vai jāizveido tur, kur tādu sistēmu nav, un tās ir labāk jāsaista ar organizācijām, kas pieņem lēmumus un reaģē. Sasaistot laikapstākļu informāciju ar pārtikas uzturvērtības informāciju, lauksaimniecības kultūrām un dzīvnieku slimību uzliesmojumiem, un tirgus cenām, sistēmām jāgūst informācija visos līmeņos, tostarp kopienu līmenī. ES un

²¹ *Lancet* 2008. gads, 371: 243.-260. lpp.

²² Jods, dzelzs, cinks, A, B un citi vitamīni, utt.

²³ **COM(2010)xxx** "ES loma veselības jomā pasaules mērogā".

tās dalībvalstīm jāatbalsta uzraudzības sistēmas, kas saistītas ar lēmumiem, un informācijas sistēmas, tostarp izmantojot Komisijas darbu²⁴.

Politika, kas paredzēta cenu nestabilitātes problēmas risināšanai, var novērst vai nu pašu nestabilitāti, vai arī tās sekas. Lai mazinātu nestabilitāti, pārtikas produktu uzkrājumu proporcija ir jāuzlabo, radot apstākļus ražošanas pieaugumam un atbilstīgu uzkrājumu apmēru uzturēšanai, ko galvenokārt veic privātie tirgotāji. Turklāt jāapkaro eksporta ierobežojumi pārtikas pamatproduktiem. ES un tās dalībvalstīm ir jāveicina pārtikas tirgus uzlabota darbība pasaules, reģionālā un valstu līmenī. Tas ietvers pasākumu veikšanu, izmantojot tirgus pārredzamību (informācija par ražošanu, rezervēm, cenām utt.), uzglabāšanas veicināšanu un vietējās/valsts pārtikas rezerves, ja tas ir nepieciešams un ir lietderīgi. Cenu nestabilitātes ietekmi var mazināt, izmantojot virkni pasākumu, tostarp pielāgojamu drošības tīklu, pārtikas nodrošinājuma informācijas sistēmu izveidi, (laikapstākļu, indeksa) apdrošināšanas izmantošanu un cenu riska pārvaldības instrumentu lietošanas spēju uzlabošanu.

3. PĀRTIKAS NODROŠINĀJUMA IEGULDĪJUMU EFEKTIVITĀTES PALIELINĀŠANA

ES un tās dalībvalstīm jāpievēršas trīs nosacījumu kopumiem, lai palielinātu pārtikas nodrošinājuma ieguldījumu efektivitāti.

3.1. Lauksaimniecības un pārtikas nodrošinājuma valsts un reģionālā politika un stratēģijas

Lai gūtu taustāmus rezultātus, ar palīdzības programmām ir jāatbalsta valstu un reģionālā politika un reformas lauksaimniecības un pārtikas nodrošinājuma jomā, kā arī tādās saistītās jomās kā zeme, ūdens un biodegviela, pilnībā ņemot vērā klimata pārmaiņu problēmas. Tām savukārt jābūt vispārējo nabadzības samazināšanas stratēģiju neatņemamai sastāvdaļai. Pārtikas nodrošinājuma mērķi ir arī labāk jāintegrē partnervalstu citu nozaru politikā, piemēram, transporta, infrastruktūras, zivsaimniecības, veselības un izglītības jomā. Šo politikas jomu izstrādē un pārskatīšanā ir būtiski iesaistīt lauksaimnieku organizācijas, pilsonisko sabiedrību, privāto sektoru, neaizsargātās iedzīvotāju grupas un citas ieinteresētās personas. Šajā saistībā ES attīstības palīdzība jāizmanto, lai atbalstītu politikas izstrādāšanas spējas un starpnozaru koordinācijas mehānismus.

Āfrikā iepriekš minētie principi ir nostiprināti Visaptverošā Āfrikas lauksaimniecības attīstības programmā (*CAADP*), kuru kopš 2007. gada atbalsta ES un tās dalībvalstis²⁵. ES atbalsts *CAADP* ir jāpalielina. Āzijā reģionālās sadarbības iniciatīvas uztura jomā ir jānostiprina.

3.2. ES intervenču saskaņošana

ES pieeja pārtikas nodrošinājuma jautājumam jaunattīstības valstīs ir jābalsta uz Parīzes deklarācijā par palīdzības efektivitāti, Akras rīcības programmā, kā arī ES rīcības kodeksā par darba dalīšanu paustajiem principiem. ES un tās dalībvalstīm ir jānosaka reģioni un valstis, kuros veicamie uzdevumi tiks dalīti, balstoties uz salīdzinošo priekšrocību, un jānosaka pasākumi galvenā līdzekļu devēja vadībā.

²⁴ Skatīt kopīgo darbu *IPC* jomā (*Integrated food security Phase Classification*), skatīt <http://www.ipcinfo.org/>.

²⁵ COM(2007) 440.

Gan ES, gan tās dalībvalstīm ir vairākas politikas programmas un finansēšanas instrumenti, lai palīdzētu partnervalstīm risināt pārtikas nenodrošinātību. Lielākas politikas saskaņošanas un lielākas instrumentu savstarpējās papildināmības, kā arī koordinācijas ar privātiem ieguldījumiem rezultātā rīcībai vajadzētu būt efektīvākai.

Attīstības politikas saskaņotība²⁶ (APS) attiecībā uz pārtikas nodrošinājumu tiks sekmēta, izmantojot virkni politikas instrumentu, tostarp lauksaimniecības, tirdzniecības, zivsaimniecības, klimata pārmaiņu, vides un pētniecības jomā. Kopējās lauksaimniecības politikas reforma ir uzlabojusi saskanību, un turpmākās reformās joprojām tiks ņemti vērā pasaules pārtikas nodrošinājuma mērķi. Kopējās zivsaimniecības politikas turpmākā reforma vēl vairāk palielinās saskanību starp Eiropas zvejniecības politiku un praksi un attīstības mērķiem. Visbeidzot, Dohas Attīstības programmas līdzsvarots, visaptverošs un vērienīgs noslēgums stiprinātu starptautisko tirdzniecības sistēmu, atstājot labvēlīgu ietekmi uz pārtikas nodrošinājumu.

3.3. Starptautiskās pārvaldības sistēmas saskanības uzlabošana

ES un tās dalībvalstīm ir jāuzlabo starptautiskās pārvaldības saskanība pārtikas nodrošinājuma jomā un jāatbalsta ātra reforma Pasaules pārtikas nodrošinātības komitejā (*CFS*), kas ir galvenā iestāde pārtikas nodrošinājuma jomā. Reformētās *CFS* mērķim jābūt iegūt pārraudzības lomu citās konkrētās jomās, kas ir saistītas ar pārtikas nodrošinājumu, tostarp pārtikas atbalsta un uztura jomā.

Ir vēl vairāk jāracionalizē triju Romā atrodošos ANO aģentūru prioritātes (*FAO*, *WFP*, *IFAD*) un jāuzlabo to sadarbība, lai radītu sinerģijas. ANO sistēmas reforma un *FAO* nozīmes un prioritāšu notiekošā pārskatīšana dod iespēju uzlabot kvalitāti un efektivitāti. ES jāturpina ciešā sadarbība pārtikas nodrošinājuma jautājumos ar ANO ģenerāļsekretāru un jāstiprina dialogs ar Romā esošajām aģentūrām, atbalstot to ciešāku savstarpējo koordināciju un vajadzības gadījumā novirzīt to pilnvaras un darbības uz to salīdzinošajām priekšrocībām: *FAO* – galvenokārt uz zināšanu un politikas padomu sniegšanas jomu, *IFAD* – uz ilgtermiņa ieguldījumu jomu, bet *WFP* – uz ārkārtas situāciju un nestabilitātes jomu.

4. PRIORITĀTES

Desmit gadus pēc TAM pieņemšanas ES ir jāpalielina sadarbība pārtikas nodrošinājuma jomā. Šajā politikā ES prioritātei jābūt atbalstīt pārtikas nodrošinājumu nestabilās valstīs. Tā ir īpaša prioritāte Āfrikā, kur gandrīz 80 % cilvēku, kuri nesaņem pietiekamu uzturu, dzīvo nestabilās valstīs, un daļā Dienvidāzijas. Lai palīdzība būtu efektīva, tai jābūt pielāgotai konkrētai valstij un jāapvieno politikas un stratēģijas izstrāde ar visneaizsargātāko iedzīvotāju iespēju uzlabošanu. Lai gan jāņem vērā visi četri pīlāri, ES jāsakārto prioritārā kārtībā četras plašas, saistītas dimensijas: sīksaimniecību lauksaimniecības attīstība, pārvaldība, reģionālā integrācija un palīdzības mehānismi neaizsargātām iedzīvotāju grupām. Šajās jomās ES un tās dalībvalstīm ir jāveic turpmāk minētie pasākumi.

4.1. Jāuzlabo sīksaimniecību noturība un iztikas līdzekļi laukos

- Pievērsties ekoloģiski efektīvai lauksaimniecības intensificēšanai attiecībā uz sīksaimniecību īpašniekiem un jo īpaši sievietēm, sniedzot atbalstu efektīvai un

²⁶ APS darba programma 2010.–2013. gadam, 2010. gada aprīlis.

ilgtspējīgai valstu politikai, stratēģijām un tiesiskajam regulējumam, kā arī taisnīgai un ilgtspējīgai piekļuvei resursiem, tostarp zemei, ūdenim (mikro) kredītiem un citiem lauksaimniecības ieguldījumiem.

- Būtiski palielināt atbalstu pieprasījuma virzītai lauksaimniecības pētniecībai, paplašināšanai un inovācijai ar mērķi panākt 50 % pieaugumu līdz 2015. gadam. Pētniecībai publiskajā telpā jābalstās uz tradicionālajām zināšanām un jaunām tehnoloģijām. Tai nav jāveicina tehnoloģijas, kas nav ilgtspējīgas vai kas nav saderīgas ar valstu spējām regulēt un pārvaldīt riskus.
- Aktīvi atbalstīt pilsoniskās sabiedrības un lauksaimnieku organizāciju lielāku līdzdalību politikas veidošanā un pētniecības programmās un palielināt to iesaisti valdības programmu īstenošanā un novērtēšanā. Šajā saistībā ir jāsekmē saiknes starp ES lauksaimnieku organizācijām un šādām organizācijām jaunattīstības valstīs.
- Kopā ar partneriem uzlabot normatīvos un institucionālos nosacījumus attiecībā uz atbildīgiem privātiem ieguldījumiem visos lauksaimniecības pievienotās vērtības ķēdes posmos un stimulēt publiskā un privātā sektora ieguldījumus. Progress tiks uzraudzīts un apspriests pārvaldības rīcības plānu ietvaros.

4.2. Jāatbalsta efektīva pārvaldība

- Līdz 2015. gadam būtiski palielināt atbalstu *CAADP*, piemērojot efektīvu darba dalīšanu visās uz lauksaimniecību balstītajās valstīs Āfrikā uz dienvidiem no Sahāras.
- Uzsākt kopīgu iniciatīvu ar Āfrikas Savienību, lai paātrinātu Āfrikas Zemes politikas pamatnostādņu īstenošanu. Tajā jāietver plāns tam, kā īstenot principus un labāko praksi attiecībā uz ilgtspējīgiem liela apmēra ieguldījumiem lauksaimniecībā izmantojamā zemē.
- Atbalstīt valstu un starptautiskās iniciatīvas to principu un rīcības kodeksu definēšanai, kas reglamentē ilgtspējīgus liela apmēra pašmāju un ārvalstu ieguldījumus lauksaimniecībā izmantojamā zemē, galveno uzmanību pievēršot zemes tiesību aizsardzībai, sīksaimniecību īpašnieku un lauku kopienu drošai piekļuvei zemei un citiem dabas resursiem un ilgtspējīgai šo resursu apsaimniekošanai.
- Pasaules mērogā atbalstīt Pasaules pārtikas nodrošinātības komitejas (*CFS*) reformu, lai tā kļūtu par galveno iestādi, kas koordinē pasaules iniciatīvas pārtikas nodrošinājuma jomā.
- Atbalstīt ciešāku koordināciju starp ANO aģentūrām, kas atrodas Romā.

4.3. Jāatbalsta reģionālā lauksaimniecības un pārtikas nodrošinājuma politika

- Atbalstīt reģionālā līmeņa lauksaimniecības politikas un stratēģiju izstrādi un īstenošanu, tostarp attiecībā uz lopkopības pārvaldību un pārtikas nekaitīgumu, palielināt reģionālo pārtikas un lauksaimniecības tirgu integrāciju. Uzlabot politikas dialogu ar reģionālajām organizācijām par lauksaimniecības, pārtikas nodrošinājuma un uztura jautājumiem.
- Nostiprināt reģionālās un nacionālās informācijas sistēmas, lai atbalstītu lauksaimniecības, pārtikas nodrošinājuma un uztura politiku, kā arī agrās brīdināšanas sistēmas.

4.4. Jānostiprina palīdzības mehānismi neaizsargātām iedzīvotāju grupām

- Atbalstīt valstis mērķtiecīgas un elastīgas sociālo pabalstu politikas izveidē un īstenošanā, kas ir pielāgota vietējai situācijai. Ja tas ir lietderīgi, ar sociālo

palīdzību saņēmējiem būtu jānodrošina iespējas pāriet uz ienākumu gūšanu, nodrošinot ilgtspējīgu piekļuvi pārtikai.

- Veicināt labāku uztura un attīstības politikas integrāciju, tostarp izglītības un veselības jomā, un ar to saistīto resursu palielināšanu.
- Sniegt konkrētu atbalstu valstīm pārejas posmā un nestabilām valstīm, izmantojot *LRRD* principus.